

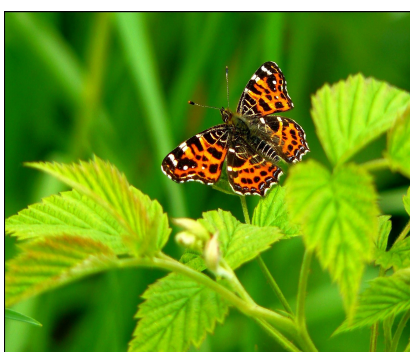
Natuur *anders*

"A person who
never made a
mistake never tried
anything new."

– Albert Einstein

GROEN
ONTWIKKEL
F O N D S
B R A B A N T

Jaarplan
2018

Versie 19 november 2017 bewerkt

Woord vooraf

Voor u ligt het **5-puntenplan** van het Groen Ontwikkelfonds Brabant BV voor het jaar **2018** met als titel **Natuur anders**.

Natuur anders?

Moet nu echt alles anders? Het gaat toch best goed? We doen toch allemaal enorm ons best? Natuur aanleggen is nu eenmaal niet eenvoudig.

Allemaal waar, maar toch is de titel van dit jaarplan vol overtuiging **natuur anders**.

De focus moet in 2018 liggen bij wat anders moet.

Anders, omdat we onze opdracht op de huidige manier niet gaan halen. Het realisatietempo is veel te laag. We zijn in dit tempo in 2027 niet klaar. Dat vraagt om een *andere* manier van kijken, denken en doen.

Hoe dan? Daar hebben we uiteraard ideeën over. Die leest u in dit jaarplan. Maar voor een deel kennen we die nieuwe/andere wegen ook nog niet. Maar zoals Einstein (*zie voorpagina*) al opperde: af en toe moet je ook gewoon nieuwe dingen proberen. Observeren, nieuwsgierig om je heen kijken en uitproberen. Leren van fouten en stug doorgaan. Wij zijn van mening dat vernieuwing noodzakelijk én mogelijk is bij het realiseren van nieuwe natuur.

Focus op *anders*, omdat dat wat hetzelfde kan blijven veelal, met relatief weinig inspanning, wel doorgaat. Daar hoeft niet zoveel aandacht aan te worden besteed.

Heel bewust kiezen we voor een beperkt aantal speerpunten. Vijf in totaal. Dat geeft focus.

Wij hebben er zin in om, samen met velen, het Brabants Natuurnetwerk te realiseren!

Tot slot is het goed om te benoemen dat, waarschijnlijk eind 2017, Provinciale Staten een besluit gaat nemen over een mogelijke aanpassing van de opdracht aan het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Dit zal uiteraard ook nog invloed hebben op het jaarplan. Mogelijk leidt dit tot aanpassingen van jaarplan en begroting.

Namens het kernteam van het Groen Ontwikkelfonds Brabant,

Anne, Tom, Cindy, Roy, Jiri en Mary

Wat wil het Groen Ontwikkelfonds Brabant in 2018 *anders* voor elkaar krijgen?

Inleiding:

Om onze ambitie, het volledige Natuurnetwerk Brabant (NNB) klaar in 2027, te realiseren moet het aantal hectares per jaar fors omhoog. Om die versnelling inhoud te geven stellen we onszelf als doel voor 2018: een totaal van **750 hectares** nieuwe natuur in gang gezet.

In gang gezet via:

- een afgegeven subsidiebeschikking in 2018 (ongeveer 375 hectare)
- grondverkoop of -verpachting met verplichting tot inrichting;
- aankoop van grond in het NNB (en daarmee een eerste stap op weg naar omzetting van de huidige bestemming naar natuur).

Om deze ambitie te halen besteden we in dit jaarplan 2018 aandacht aan 5x natuur *anders*.

Onze inschatting is dat met de pilot EVZ (ophogen van het subsidiepercentage van 50% naar 75%) medio 2018 het plafond van 100 kilometer bereiken. Daarmee is deze pilot succesvol te noemen. Het te behalen aantal kilometers EVZ in 2018 hangt samen met het al dan niet verlengen van deze pilot. Eind 2017 (na besluitvorming Provinciale Staten) komt hierover meer duidelijkheid.

1.

*Natuur
Anders*

NIEUWE
CONCEPTEN

Wat is natuur eigenlijk? In de natuurwereld gaat het dan vaak over puur natuur; vastgelegd in natuurbeheertypen zoals vochtig hooiland of een beek-begeleidend bos.

Om de totale opgave van nieuwe natuur in Brabant te realiseren is het noodzakelijk, en ons inziens wenselijk, om vol in te zetten op combinaties van natuur en andere maatschappelijke opgaven. Hierdoor wordt extra (maatschappelijke) waarde toegevoegd, komen nieuwe initiatiefnemers in beeld en ontstaan mogelijkheden voor nieuwe verdienmodellen. Kansen dus voor het Ondernemend Natuurnetwerk Brabant (ONNB).

Hierbij denken we aan Natuur & Energie, Natuur en Klimaat, Natuur & Recreatie, Natuur & Zorg en niet te vergeten Natuur & Voedsel. Juist in de overlap van deze vraagstukken ligt een kans om de natuuropgave in Brabant te realiseren.

Dat vraagt om uitproberen, leren en indien succesvol verbreden.

Belangrijk hierbij is de relatie met planologie. Deze nieuwe combinaties hebben veelal ook gevolgen voor de toe te kennen bestemming. Voor natuurontwikkeling is logischerwijs een andere regime nodig dan voor natuurbehoud. De relatie met de (voorbereiding) op de

omgevingswet is daarom ook relevant. Ook het aanhaken van onze natuuropdracht bij het flankerend beleid, dat de provincie aan het voorbereiden is op het gebied van landbouw, biedt mogelijkheden.

Concreet zetten we in 2018 in op:

- een grootschalige pilot van Voedselbossen (minimaal 20 hectare);
- herhalen van de pilot Natuurlijk Ondernemen (minimaal 2x 50 hectare);
- opstarten van een pilot Nieuwe Natuur & Energie en een pilot Nieuwe Natuur & Recreatie.

Ook onze deelname aan de prijsvraag 'Brood en Spelen' van de Rijksbouwmeester zien wij als een zoektocht naar nieuwe mogelijkheden.

Daarnaast gaan we met gerichte (doelgroep) en algemene (onder meer Inspiratiegids) communicatie en acquisitie dit type initiatieven door derden stimuleren. Dit vraagt om, ook in 2018, een proactieve communicatie.

Ambitie 2018: 200 hectare met deze nieuwe concepten.

Sinds begin 2017 bestaat de mogelijkheid voor initiatiefnemers om ook buiten de grenzen het huidige Natuurnetwerk Brabant een aanvraag in te dienen bij het Groen Ontwikkelfonds Brabant. Dit is een zeer geschikt middel om kwalitatief goede natuur te realiseren op locaties waar initiatiefnemers (grondeigenaren) willen meewerken.

Deze verruiming van de mogelijkheden leidt tot kansen voor partijen die graag aan natuurontwikkeling willen bijdragen, maar tot dan geen mogelijkheid hadden om mee te doen. Juist in de huidige randen van het NNB zien wij afgelopen maanden veel nieuwe initiatiefnemers ontstaan. Kansgericht natuur realiseren dus!

Ambitie 2018: 150 hectare natuur (ook ONNB) d.m.v. wijziging van de huidige begrenzing.

Om de totale natuuropgave in Brabant voor 2027 te realiseren hebben we naast onze vaste manifestpartijen ook nieuwe initiatiefnemers nodig, die samen met ons gaan investeren in

het aanleggen van nieuwe natuur. We hebben nog een paar duizend hectare te gaan. Dus iedereen die wil kan meedoen.

Wie zijn die nieuwe partijen? Uiteraard de gemeenten. De Brabantse steden Breda, Eindhoven, Den Bosch, Helmond en Tilburg gaven in oktober 2016 het goede voorbeeld. Zij zijn inmiddels druk bezig! Dat smaakt naar meer. We gaan ook in 2018 proactief in gesprek met andere gemeenten. Uiteraard in afstemming met de provincie en de manifestpartijen, maar wel onder het motto 'niet teveel over praten, maar gewoon er op af'.

Naast de Brabantse gemeenten zijn er meer niet-manifest-partijen, die mogelijk een bijdrage kunnen en willen realiseren bij het NNB.

In 2018 richten we ons op ondernemers en particulieren. Een deel van deze nieuwe initiatiefnemers heeft overigens behoefte aan een andere manier van ondersteunen door het Groen Ontwikkelfonds Brabant (*zie de paragraaf hierna*).

Bij ondernemers denken we enerzijds aan bedrijven met een (deels) gelijk belang, waardoor er een mogelijkheid ontstaat voor samenwerking op het gebied van het realiseren van nieuwe natuur. Bijvoorbeeld bedrijven die vanwege hun grondwaterwinning afhankelijk zijn van de kwaliteit van de bovengrond.

Anderzijds denken we ook partijen zoals groene adviesbureaus, zoals de Bosgroep en het Kadaster, die zich steeds vaker zelf als ondernemer presenteren.

Dit vraagt om, ook in 2018, een proactieve communicatie.

Ambitie 2018: 200 hectare nieuwe natuur via gemeenten, particulieren en ondernemers.

Onze analyse is dat we in het huidige tempo en met de huidige manifestpartijen de opdracht, het natuurnetwerk gerealiseerd in 2027, niet gaan halen. Dit blijkt ook uit de evaluatie BRuG.

Deze conclusie vraagt uiteraard om een goed gesprek met de manifestpartijen over de oorzaken en oplossingen. De oplossing hiervoor wordt onder andere gezocht in duidelijke afspraken over de wijze waarop de manifestpartijen omgaan met het aankopen, ruilen van grond en gebouwen. En met de risico's die hiermee samenhangen.

De huidige werkwijze rondom grond is ieder geval niet effectief genoeg. Er is sprake van teveel versnippering, geen gedeeld beeld van de rollen en de verantwoordelijkheden, organisatorische en financiële beperkingen om proactief grond aan te kopen op het moment dat zich kansen voordoen. Kortom, dat móet en kan beter!

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant wil hier uiteraard een actieve bijdrage aan leveren. Eind december 2017 vindt hieromtrent ook besluitvorming plaats in Provinciale Staten (PS).

Mogelijk leidt dat tot een ruimere opdracht voor het Groen Ontwikkelfonds Brabant op dit onderdeel. In dit jaarplan willen we hier niet op vooruitlopen.

Overigens zijn er ook maatregelen, die we zonder besluitvorming van PS, gewoon op kunnen pakken, zoals een frequent afstemmingsoverleg van de direct betrokken partijen waarin kennis en kansen over grond proactief worden gedeeld.

Maar een andere grondstrategie gaat niet alles oplossen! Los hiervan is het sowieso ook noodzakelijk om nieuwe initiatiefnemers bij de realisatie van het natuurnetwerk te betrekken. Er is geen tijd te verliezen.

Dat vraagt om een open en uitnodigende werkwijze van alle betrokken natuurpartijen. Dat is helaas nog niet altijd het geval. Het werken met nieuwe partijen wordt in de dagelijkse praktijk vaak ingewikkeld gevonden.

Op basis van onze ervaring komen wij tot de conclusie dat een deel van de potentiële nieuwe makers van de nieuwe natuur wel de ambitie heeft, maar het hen ontbreekt aan financiering en/of grond om te starten dan/wel door te starten (bijvoorbeeld omschakelen agrarische ondernemers naar natuurinclusieve landbouw).

Natuur is immers een kapitaalintensieve bezigheid. Met name het onderdeel grond (natuur groeit immers niet in lucht) is kostbaar. Banken staan niet te trappelen om bij te springen.

We willen in 2018 inzetten op het mogelijk maken van de plannen van deze (door)starters in de natuurontwikkeling; al dan niet in combinatie met andere opgaven.

Dit kan op verschillende manieren.

Op hoofdlijnen willen we dit doen door het inzetten van andere instrumenten, andere werkwijzen en op onderdelen een andere rol van het Groen Ontwikkelfonds Brabant.

Grond:

- Starters en doorstarters kansen bieden op onze gronden middels langdurige pacht (al dan niet met eerste recht van koop). Dit is een afwijking op onze opdracht. Die luidt namelijk verkoop van grond en geen eigenaar blijven.
Tevens door ook gericht, al dan niet in een PPS-constructie, grond (al dan niet met bedrijfsgebouw) aan te kopen voor dit doel.
Op termijn kan, indien er belangstellenden (groene beleggers?) zijn voor de ingerichte natuurgronden, besloten worden om deze gronden alsnog met deze verplichting te verkopen.

Financiering:

- Leningen en garantstellingen door het GOB aanpassen op de vraag van initiatiefnemers. Deze instrumenten zijn nu al onderdeel van het Investeringsreglement, maar tot op heden geen enkele keer toegepast. Onze analyse: omdat deze instrumenten niet aansluiten bij de vraag. Dit leidt dus ook tot aanpassingen van het Investeringsreglement.
- Samen met andere financiers (zoals Nationaal Groenfonds) een arrangement ontwikkelen voor groene financiering van grond en bedrijfsfinanciering voor deze nieuwe natuurmakers.

Mogelijk biedt bovenstaande een optie om ook natuur te realiseren in de zogenaamde 0% en 15%-categorieën (respectievelijk 0% en 15% bijdrage vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant).

Tot slot is onze conclusie dat ruilverkavelingen, een noodzakelijk instrument om tot natuurrealisatie te komen, onvoldoende tot stand komen. Ondanks de subsidieregeling, die sinds eind 2016 mogelijk is, zijn er opvallend weinig initiatieven.

Een eerste analyse laat verschillende oorzaken zien:

- onbekendheid van de huidige regeling;
- de risico's voor de initiatiefnemers (in de huidige regeling) bij het uiteindelijk niet realiseren van een kavelruil;
- de aanzienlijke eisen die gesteld worden aan het realiseren van nieuwe natuur met de kavelruil;
- het ontbreken van een gebiedstrekker die het voortouw neemt voor de kavelruil.

Hoe het ook zij: het realiseren van nieuwe natuur begint veelal met een kavelruil. Daarom is er een stevige impuls nodig om kavelruilen van de grond te krijgen. Wat ons betreft gaan we werkende weg uitproberen wat goed werkt. Al werkend leren. We stellen het volgende voor:

- In de gebieden zonder trekkers (enkele gebieden prioriteren) mensen met gebiedskennis inhuren en deze, in opdracht van het GOB en in nauwe samenwerking met de werkeenheden, kavelruilen laten signaleren en vervolgens initiëren. Eventueel kunnen lokale rentmeesters deze rol vervullen. Op basis van het resultaat deze werkwijze uitproberen in andere gebieden;
- De kavelruilregeling aanpassen; meer ruimte voor integrale ruilingen. Juist het realiseren van andere maatschappelijke doelen maakt het kavelruilen kansrijk;
- Intensieve voorlichting over de kavelruilregeling bij de manifestpartijen en derden.

Overige maatregelen

Om proactief te kunnen handelen in een gebied, de afstemming met de manifestpartijen te verbeteren en een afweging kunnen maken op basis van een brede kennisbasis willen we per direct, onder regie van het GOB, een grondverwerversoverleg initiëren, waarin kennis en kansen over grond proactief worden gedeeld. Hierbij is het wel van belang dat mensen meedoen op basis van een gedeelde ambitie om het NNB te realiseren en niet om hun organisatiebelangen te behartigen.

Lastig aan dingen *anders* doen is dat bij aanvang niet altijd duidelijk is hoe dat *anders* er precies uitziet. Nieuwe kansen doemen soms ineens op. Het vraagt dan vooral een actieve en open houding om snel in te kunnen spelen op deze kansen. Het vraagt soms ook loslaten of bijstellen van de eigen plannen en/of het actief ondersteunen van kansen die zich voordoen. Het vraagt uitproberen, leren en beter doen.

Ook in 2018 staan we open voor (onverwachte) kansen die zich voordoen.

Hierbij valt te denken aan potentiële, aanvullende financiële middelen die beschikbaar komen voor natuurrealisatie. Afhankelijk van de herkomst van de extra middelen kan het vervolg worden bepaald. Hierbij valt te denken aan middelen die samenhangen met CO2-compensatie, habitatbanking, Europese subsidies, natuurcompensatie, private beleggers, en/of een vorm van geef-geld voor natuur (natuurmecenaat).

Een andere optie is een particulier die kant-en-klare natuur wil kopen, maar niet die niet zitten te wachten op de rompslomp die het maken van natuur met zich meebrengt. Denkbaar is dan een pilot waarbij het Groen Ontwikkelfonds Brabant dan zelf natuur realiseert en deze vervolgens verkoopt. Uiteraard op basis van een concrete businesscase en de beoogde afnemer in het vizier.

Samengevat

Bovenstaande maatregelen moeten samen leiden tot het, in 2018, in gang zetten van totaal 750 hectare nieuwe natuur in Brabant. Zoals in de inleiding vermeld verwachten we ongeveer de helft hiervan te realiseren via een afgegeven subsidiebeschikking in 2018 en de andere helft via grondtransacties.

Deze 750 hectare is, naast de 'reguliere' subsidieaanvragen, op hoofdlijnen opgebouwd uit het benutten van kansen buiten het huidige NNB (ongeveer 150 hectare), deels door nieuwe concepten (ongeveer 200 hectare) en deels door nieuwe initiatiefnemers (ongeveer 200 hectare). Uiteraard kunnen deze 'onderdelen' (deels) overlappen, zoals bijvoorbeeld een nieuwe initiatiefnemer met een aanvraag buiten het NNB.

Nawoord

Afhankelijk van de besluitvorming in PS en de gewijzigde opdracht van het GOB dient de voorlopige begroting 2018 aangepast te worden.

Voor de voorlopige organisatiebegroting 2018 verwijzen wij naar de subsidieaanvraag van het Groen Ontwikkelfonds Brabant, ingediend op 8 september 2017.

Voor de financiële prognoses in het kader van de programmasubsidie verwijzen we naar de jaarlijkse update, zoals door ons aangeleverd bij de provincie Noord-Brabant.

Groen Ontwikkelfonds Brabant BV.

info@groenontwikkelfondsbrabant.nl

www.groenontwikkelfondsbrabant.nl

Telefoon 06-30956450

